

EUR-40 Männistö Esko

14.10.2011
JULKINEN*EDUSKUNTA*
SUURI VALIOKUNTA

]

Viite

Asia

EU:n laajentuminen; komission laajentumispaketti 2011

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys Suomen kannoista komission 12.10.2011 julkistamaan ns. laajentumispakettiin, joka sisältää laajentumisneuvotteluiden yleistä viitekehystä kuvaavan strategiaosuuden, lausunnon Serbian EU-jäsenyyshakemuksesta sekä maakohtaiset edistymisraportit.

EU:N LAAJENTUMINEN; KOMISSION LAAJENTUMISPAKETTI 2011

Komissio julkisti 12.10.2011 vuosittaisen ns. laajentumispakettinsa, joka sisältää laajentumisneuvottelujen yleistä viitekehystä kuvaavan strategiaosuuden, lausunnon Serbian EU-jäsenyyshakemuksesta sekä maakohtaiset edistymisraportit (Kroatia, Islanti, Turkki, Montenegro, Makedonia, Albania, Bosnia-Hertsegovina, Kosovo).

Komissio suosittelee jäsenyysneuvottelujen avaamista Montenegron kanssa. Serbialle komissio suosittelee EU:n ehdokasmaa-aseman myöntämistä tietyin edellytyksin.

Laajentumispaketista on tarkoitus hyväksyä päätelmät 5.12.2011 yleisten asioiden neuvostossa.

1. Laajentumisstrategia

Komissio toteaa laajentumisstrategiassa, että Kroatian neuvottelujen päättäminen kesäkuussa 2011 on osoitus EU:n laajentumispolitiikan muutosvoimasta. EU:n laajentumispolitiikan keskeisiä periaatteita ovat ehdollisuus ja uskottavuus. Kroatian jäsenyysneuvotteluihin sovellettiin ensimmäisen kerran aiempaa vaativampia neuvottelumenettelyjä, joista sovittiin joulukuun 2006 Eurooppa-neuvostossa.

Jäsen ehdokkailta edellytetään paitsi lainsäädännön yhdenmukaistamista myös näyttöä uudistusten toimeenpanosta (*track record*). Jäsenmaat päättävät yksimielisesti jäsen ehdokkaiden siirtymisestä prosessissa eteenpäin (komission lausunnon pyytäminen jäsenhakemuksesta, jäsen ehdokasmaa-aseman myöntäminen, neuvottelujen avaaminen ja sulkeminen).

Laajentumisstrategiassa korostetaan, että EU:n on pidettävä kiinni hakijamaille antamistaan sitoumuksista. Niiden on voitava luottaa, että liittymisen mahdollisuus on todellinen, kun ehdot täyttyvät.

Komissio painottaa, että oikeusvaltiollisuuden vahvistaminen on tärkeä ehto laajentumispolitiikan piiriin kuuluvien maiden etenemiselle kohti EU-jäsenyyttä. Keskeisiä kysymyksiä ovat mm. riippumaton ja tehokas oikeuslaitos, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, julkishallinnon kehittäminen ja vähemmistöjen oikeuksien turvaaminen. Komissio ehdottaa näiden kysymysten ottamista käsiteltäväksi heti liittymisprosessin alkuvaiheessa.

Ilmaisuvapaus ja vapaa tiedonvälitys ovat keskeisiä laajentumisen kriteerejä. Komissio toteaa, että useissa laajentumisprosessin piiriin kuuluvissa maissa on havaittu huolestuttavia puutteita tämän toteutumisen osalta.

Komissio korostaa alueellisen yhteistyön ja sovinnonteon tärkeyttä Länsi-Balkanilla. Edistystä näissä kysymyksissä on tapahtunut, mutta mm. etniset jännitteet ja sotarikosten selvittäminen vaativat edelleen toimenpiteitä alueen mailta.

Komissio käsittelee taloudellisen kasvun edellytyksiä, kuten myös liikenne- ja energiaverkkojen kehittämistä. Turkin talous on noussut kriisistä aiempaa vahvempaan. Länsi-Balkanin maiden taloudet ovat alkaneet elpyä. Myös Islanti on vähitellen toipumassa talouskriisistään. Komissio tähdentää julkisten talouksien tasapainottamisen merkitystä. Laajentumisprosessissa olevia maita rohkaistaan kiinnittämään Eurooppa 2020 -strategiaan.

2. Maakohtaiset huomiot

Kroatia

Kroatian EU-jäsenyysneuvottelut päätettiin kesäkuussa 2011 ja Kroatian liittymissopimus on määrä allekirjoittaa joulukuussa. Tämän jälkeen liittymissopimus on ratifioitava kaikissa EU-jäsenvaltioissa ja Kroatiassa. Kroatian on määrä liittyä EU:n jäseneksi 1.7.2013. Komissio monitoroi Kroatian jäsenyysvelvoitteiden täyttämistä tehostetusti liittymiseen saakka. Monitoroinnissa kiinnitetään erityishuomiota sitoumusten täyttämiseen seuraavien neuvottelukokonaisuuksien osalta: oikeuslaitos ja perusoikeudet, oikeus, vapaus ja turvallisuus sekä kilpailupolitiikka.

Islanti

Islannin neuvotteluissa avattiin kesäkuussa 2011 ensimmäiset neljä neuvottelulukua, joista kaksi voitiin samalla sulkea. Islannin ETA- ja Schengen-jäsenyydet ovat vauhdittaneet neuvotteluprosessin alkuvaihetta. Komissio toteaa valmiutensa huomioida Islannin erityispiirteet kuitenkin siten, että EU:n säännösten ja laajentumisen yleisperiaatteiden noudattaminen taataan.

Turkki

Komissio korostaa liittymisprosessin merkitystä tehokkaimpana keinona edistää EU-uudistuksia, kehittää EU:n ja Turkin välistä ulko- ja turvallisuuspoliittista dialogia, vahvistaa taloudellista kilpailukykyä ja monipuolistaa energian jakelua. Turkki voi vakaana ja demokraattiset instituutiot

omaavana valtiona sekä EU-jäsenehdokasmaana myötävaikuttaa lähialueidensa vakauteen ja tukea niiden uudistuksia.

Komissio toteaa Turkin jatkaneen EU-uudistuksia. Lisäponnistuksia tarvitaan erityisesti perusoikeuksien kuten ilmaisuvapauden, naisten oikeuksien ja uskonnon vapauden toteutumiseksi käytännössä. Komissio pyrkii käynnistämään liittymisprosessissa uuden myönteisen vaiheen. Tämä pitäisi sisällään mm. sellaisia aiheita kuin poliittiset uudistukset, ulkopoliittinen dialogi, EU-säännöstöön mukautuminen, viisumit, liikkuvuus, energia, terrorismin vastaiset toimet, kauppa ja EU-ohjelmiin osallistuminen.

Montenegro

Komissio suosittelee jäsenyysneuvottelujen avaamista Montenegron kanssa. Montenegro on edistynyt hyvin sille viime syksynä asetetuissa keskeisissä kysymyksissä ja jäsenyyskriteerien, erityisesti poliittisten kriteerien, täyttämiseksi. Komissio esittää, että Montenegron tapauksessa noudatetaan uutta käytäntöä, jossa heti jäsenyysneuvottelujen alussa otetaan käsittelyyn oikeuslaitosta ja perusoikeuksia sekä oikeutta, vapautta ja turvallisuutta koskevat neuvotteluluvut.

Serbia

Komissio suosittelee lausunnossaan EU:n ehdokasmaa-aseman myöntämistä Serbialle edellyttäen, että se jatkaa maaliskuussa 2011 aloitettua dialogia Kosovon kanssa ja toimeenpanee dialogissa saavutetut tulokset. Komissio suosittaa, että jäsenyysneuvottelut Serbian kanssa avataan, kunhan Serbian Kosovo-suhteiden normalisoimisessa tietyt ehdot täyttyvät. Komissio raportoi ehtojen täyttymisestä heti, kun katsoo sen aiheelliseksi.

Komissio arvioi, että Serbian reformipolitiikka on edennyt hyvin useilla aloilla. Serbian hallinnollista kapasiteettia kuvataan suhteellisen vahvaksi. Suurimmat haasteet liittyvät oikeuslaitoksen toimintaan, korruption ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Serbian yhteistyö entisen Jugoslavian sotarikostuomioistuimen (ICTY) kanssa arvioidaan tädeksi sen jälkeen, kun Ratko Mladic ja Goran Hadzic kesällä luovutettiin ICTY:n oikeuskäsittelyyn. Myös Serbian alueellinen yhteistyö muiden Länsi-Balkanin maiden kanssa on kehittynyt myönteisesti.

Makedonia

Komissio suosittaa jo kolmannen kerran jäsenyysneuvottelujen avaamista Makedonian kanssa. Komissio toteaa, että Makedonia täyttää haasteista huolimatta edelleen poliittiset kriteerit. Komissio katsoo, että Kreikan ja Makedonian välinen nimikysymys tulisi ratkaista viivytyksettä.

Albania

Komissio ei suosittele edelleenkään Albanialle EU:n ehdokasmaa-asemaa. Poliittiset ristiriidat hallituksen ja opposition välillä ovat jatkuneet, mikä on jarruttanut uudistuksia. Komissio katsoo, että Albanian tulee parantaa poliittista dialogia, mikä on edellytys demokraattisten instituutioiden tehokkaalle toiminnalle.

Bosnia-Hertsegovina

Komissio toteaa, että Bosnia-Hertsegovinan poliittinen ja institutionaalinen umpikuja on edelleen jatkunut ja uudistukset ovat jumiutuneet. Valtiotason hallitusta ei ole vielä saatu muodostettua, vaikka vaaleista on kulunut yli vuosi.

Kosovo

Komissio pitää myönteisenä Kosovon sitoutumista EU-agendaan ja sisäisen EU-koordinaation vahvistumista. Reformipolitiikka Kosovossa on edennyt heikosti. Komissio ehdottaa rakenteellisen dialogin aloittamista Kosovon kanssa oikeusvaltiosektorilla. Viisumidialogi on tarkoitus käynnistää vuoden loppuun mennessä. Myös Kosovon EU-lähentymisen kannalta Serbian ja Kosovon välisen dialogin tuloksellisuus on tärkeää.

Suomen kannat komission laajentumispakettiin 2011

Komission laajentumispakettia on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa 14.10.2011. EU-ministerivaliokunta vahvisti seuraavat Suomen kannat:

- Suomi jatkaa johdonmukaista tukeaan EU:n laajentumispolitiikalle. On tärkeää, että laajentumisprosessi etenee ja että EU pitää kiinni antamistaan sitoumuksista.
- Suomi pitää erityisen tärkeänä EU:n laajentumisprosessissa ihmis- ja perusoikeuksien toteutumiseen sekä oikeusvaltiollisuuteen liittyviä kysymyksiä (mm. oikeuslaitoksen reformit sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta) ja hallinnollisen kapasiteetin vahvistamista. Tuemme komission näkemystä, että nämä kysymykset tulee ottaa käsiteltäväksi jo prosessin alkuvaiheessa. Suomi tukee komission ehdottamien toimintasuunnitelmien laatimista, joiden pohjalta neuvotteluluvut 23 ja 24 avataan.
- Suomi katsoo, että **Kroatian** tulee jatkaa uudistuksiaan tehokkaasti myös neuvottelujen päättämisen jälkeen, jotta maa voi vastata täysipainoisesti kaikista jäsenyysvelvoitteistaan liittymishetkellä.
- Tuemme **Islannin** EU-jäsenyystavoitetta. Islannin neuvotteluprosessissa tulee huomioida Islannin erityispiirteet, samalla noudattaen täysin laajentumispolitiikan yleisperiaatteita ja EU:n säännöstöä.
- Suomi kannattaa pragmaattista lähestymistapaa **Turkin** liittymisprosessin edistämiseksi sekä EU-Turkki –suhteiden tiivistämistä edelleen molempia osapuolia hyödyttävillä sektoreilla. On tärkeää, että neuvotteluprosessin kautta edistetään EU-säännöstön toimeenpanoa Turkissa. Neuvotteluluvuissa tulisi edetä sitä mukaa, kun lukujen avaamis- ja sulkemisehdot täyttyvät.
- Suomi yhtyy komission suositukseen avata jäsenyysneuvottelut **Montenegron** kanssa. Suomi kannattaa komission uutta lähestymistapaa, jonka mukaisesti oikeuslaitosta ja perusoikeuksia sekä oikeutta, vapautta ja turvallisuutta koskevat neuvotteluluvut avataan heti jäsenyysneuvottelujen alussa.
- Suomi tukee EU:n ehdokasmaa-aseman myöntämistä **Serbialle** edellyttäen, että Serbia jatkaa komission esittämällä tavalla dialogia Kosovon kanssa ja että dialogissa saavutettujen tulosten toimeenpano käynnistetään. Serbian Kosovo-politiikan on perustuttava pragmaattisuuteen, jotta sen EU-lähentyminen voi ongelmitta edetä. EU-jäsenyysneuvottelujen avaamista Serbian

kanssa voidaan tukea, kun komission asettamat Kosovoon liittyvät ehdot täyttyvät. Serbian osoittamaa sitoutumista EU-lähentymiseen tulee edelleen rohkaista.

- Suomi tukee jäsenyysneuvottelujen avaamista **Makedonian** kanssa. Kreikan ja Makedonian kahdenvälinen nimikiista tulee ratkaista, mutta sen ei pidä olla neuvottelujen aloittamisen ehto.
- Suomi yhtyy komission arvioihin **Albanian ja Bosnia-Hertsegovinan** heikosta edistymisestä. Maiden tulee asettaa EU:n edellyttämät uudistukset etusijalle.
- Suomi katsoo, että **Kosovon** tulee tehostaa reformipolitiikkaansa. On tärkeää, että myös Kosovolle turvataan EU-perspektiivi. Kosovon kanssa tulee käynnistää viisumidialogi, tehdä kauppasopimus ja ottaa se mukaan unioniohjelmiin. Suomi tukee myös komission ehdotusta rakenteellisen dialogin aloittamisesta oikeusvaltiosektorilla. EU:n tulee vahvistaa otettaan Kosovossa ja pitää kiinni Kosovolle antamistaan sitoumuksista.

Lähetystöneuvos Esko Männistö

LIITTEET

Asiasanat	laajentuminen
Hoitaa	UM, VNEUS
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, VM, VNK, YM
